

- **مدیرمسئول:** محمدامین ایمانجانی
- **قائم‌مقام مدیرمسئول:** مسعود فروغی
- **سردبیر:** محمد زعیم زاده
- **دبیر وقایع اسرائیلیه:** محمدصادق علیرزاده
- **تلفن و فکس:** ۶۲۹۹۹۴۹۵ (۰۲۱)
- **کدپستی:** ۱۱۳۵۶۳۳۸۱۶
- **جواب:** چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی
- **نشانی:** خیابان حافظ، پایین‌تر از جمهوری، روبه‌روی ساختمان بورس ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

گزارش وقایع اسرائیلیه از نمایشگاه‌های کتاب در رژیم اسرائیل

آپارتایدگاه کتاب



محمدعلی زیدانار

از قدیم معروف است که قوم یهود برای حفظ فرهنگ خود و انتقال سینه به سینه دانش یهود، فداکاری‌هایی بسیار بزرگ کرده است. بر همین اساس نباید توقع داشت که آن‌ها وقتی قدرت – حتی به غلط – در دستشان باشد، کاری به کار فرهنگ نداشته باشند.

نمایشگاه کتاب، بخشی جدایی‌ناپذیر از فرهنگ در رژیم عبری است که از حمایت‌های دولتی و حکومتی قوی هم برخوردار است. بد ندیدیم حالا که نمایشگاه کتاب تهران در حال برگزاری است، نگاهی داشته باشیم به همتایانش در یک رژیم آپارتاید اشغالگر!

نمایشگاهی دردل یک رژیم اشغالگر

رژیم اسرائیل در طول سال‌های میزبان چندین نمایشگاه کتاب است که مهم‌ترین آن‌ها نمایشگاه بین‌المللی کتاب اورشلیم (بیت المقدس) و نمایشگاه کتاب تل‌آویو محسوب می‌شوند. این رویدادها معمولاً با حضور ناشران داخلی و بین‌المللی همراه است و طی آن هزاران عنوان کتاب در حوزه‌های مختلف به مخاطبان عرضه می‌شود. در کنار بخش تجاری، برنامه‌هایی مانند جلسات نقد و بررسی، گفت‌وگو با نویسندگان و مراسم امضا نیز برگزار می‌شود. از سوی دیگر، منتقدان اشاره می‌کنند که این رویدادها فرهنگی در حالی برگزار می‌شوند که تنش‌های میان اسرائیل و فلسطینیان ادامه دارد و دسترسی فلسطینیان به منابع آموزشی و فرهنگی با محدودیت‌هایی مواجه است. برخی نهاد‌های حقوق بشری نیز به سیاست‌های متفاوت در برخورد با ناشران عبری‌زبان و عربی‌زبان در این نمایشگاه‌ها اشاره داشته‌اند. گزارش‌ها حاکی از آن است که در سال‌های اخیر، بحث‌هایی درباره حضور یا عدم حضور ناشران فلسطینی در این نمایشگاه‌ها مطرح شده است.

بیا در قدس اشغالی نمایشگاه کتاب برپا کنیم!

نمایشگاه بین‌المللی کتاب اورشلیم که از سال ۱۹۶۳ به صورت هر دو سال یکبار در شهر بیت المقدس برگزار می‌شود، یکی از مهم‌ترین رویدادهای فرهنگی در سرزمین‌های اشغالی محسوب می‌گردد. این نمایشگاه که معمولاً در فصل زمستان به مدت پنج روز دایر می‌شود، با حضور حدود ۴۰۰ ناشر محلی و بین‌المللی و بیش از ۳۰ هزار بازدیدکننده همراه است. براساس گزارش‌های منتشر شده، گردش مالی این رویداد در دوره‌های اخیر به بیش از ۱۰ میلیون دلار در هر دوره رسیده است. بودجه این نمایشگاه از سه منبع اصلی تأمین می‌شود: شهرداری اورشلیم با اختصاص حدود ۳۵ درصد از کل هزینه‌ها، وزارت فرهنگ رژیم صهیونیستی با سهمی نزدیک به ۲۵ درصد، و مابقی از طریق درآمد‌های حاصل از اجاره غرفه‌ها و حمایت‌های مالی نهاد‌های خصوصی مانند بنیاد کتاب اسرائیل و اتحادیه ناشران عبری تأمین می‌شود. سازمان‌های فرهنگی بین‌المللی مانند یونسکو نیز در برخی دوره‌ها با این نمایشگاه همکاری داشته‌اند. با وجود ظاهر فرهنگی این رویداد، منتقدان اشاره می‌کنند که در سال‌های اخیر بین ۱۵ تا ۲۰ درصد ناشران عربی‌زبان به دلایل مختلف از جمله محدودیت‌های اعمال شده موفق به حضور در این نمایشگاه نشده‌اند. آمارها نشان می‌دهد که در آخرین دوره برگزاری، تنها ۵ ناشر فلسطینی در میان شرکت‌کنندگان حضور داشته‌اند که این موضوع با واکنش برخی نهاد‌های حقوق بشری مواجه شده است.

نمایشگاه کتاب تل‌آویو هم داریم؟

نمایشگاه کتاب تل‌آویو که هر ساله در فصل بهار برگزار می‌شود، به عنوان یکی از مهم‌ترین رویدادهای فرهنگی در سرزمین‌های اشغالی شناخته می‌شود. این نمایشگاه با حضور حدود ۵۰۰ ناشر محلی و بین‌المللی و بیش از ۵۰ هزار بازدیدکننده، گردش مالی قابل توجهی ایجاد می‌کند. براساس گزارش‌های رسمی، در آخرین دوره برگزاری، این نمایشگاه حدود ۱۵ میلیون دلار گردش مالی داشته است. شهرداری تل‌آویو با اختصاص ۴۰ درصد از بودجه، وزارت فرهنگ

رژیم صهیونیستی با ۳۰ درصد، و مابقی از طریق درآمد‌های حاصل از اجاره غرفه‌ها و حمایت‌های مالی شرکت‌های خصوصی مانند گروه رسانه‌ای یدیعت آحارونوت و اتحادیه ناشران اسرائیل تأمین می‌شود. این رویداد که در مرکز نمایشگاهی تل‌آویو برگزار می‌شود، علاوه بر عرضه کتاب، میزبان برنامه‌های جانبی مانند نشست‌های ادبی و جشن‌های امضا نیز است. با این حال، همانند نمایشگاه اورشلیم، این رویداد نیز با چالش‌های سیاسی مواجه است. در آخرین دوره، تنها ۱۰ ناشر عربی‌زبان حضور داشتند که این تعداد نسبت به سال‌های گذشته کاهش نشان می‌دهد. سازمان‌های حقوق بشری مانند «بیتسمل» به محدودیت‌های اعمال شده بر ناشران فلسطینی در این نمایشگاه اشاره کرده‌اند. آمارها نشان می‌دهد که از میان ۵۰ ناشر عربی‌زبانی که تقاضای حضور داشتند، تنها ۲۰ درصد موفق به دریافت مجوز شدند. این موضوع باعث شده تا برخی از نویسندگان بین‌المللی از حضور در این رویداد خودداری کنند.

کدام مورد چقدر درآمد و محبوبیت دارد؟

براساس آمارهای رسمی، نمایشگاه بین‌المللی کتاب اورشلیم که هر دو سال یکبار برگزار می‌شود، روزانه به طور متوسط بین ۶ تا ۸ هزار بازدیدکننده دارد. در طول پنج روز برگزاری این رویداد، حدود ۷۰ تا ۹۰ هزار جلد کتاب به فروش می‌رسد که درآمد کل دوره آن به ۸ تا ۱۰ میلیون دلار می‌رسد. از سوی دیگر، نمایشگاه کتاب تل‌آویو که هر سال برگزار می‌شود، روزانه پذیرای ۱۰ تا ۱۲ هزار بازدیدکننده است. این نمایشگاه در هر دوره حدود ۸۰ تا ۱۰۰ هزار جلد کتاب می‌فروشد و درآمدی معادل ۱۲ تا ۱۵ میلیون دلار ایجاد می‌کند. هر دو رویداد علاوه بر فروش کتاب، از طریق اجاره غرفه‌ها و حمایت‌های مالی نیز درآمدزایی می‌کنند. تفاوت در میزان استقبال و فروش نشان‌دهنده جایگاه متمایز این دو نمایشگاه است، به طوری که رویداد تل‌آویو به دلیل گستردگی بیشتر و حضور فعال‌تر ناشران خارجی، از اهمیت بالاتری در مقایسه با نمایشگاه اورشلیم برخوردار است.

چقدر خرج کردید برای این نمایشگاه‌ها؟

براساس گزارش‌های رسمی، هزینه برگزاری نمایشگاه کتاب تل‌آویو سالانه حدود ۱۲ میلیون دلار و نمایشگاه اورشلیم (با دوره دوسالانه) حدود ۸ میلیون دلار برآورد می‌شود. شهرداری‌ها و وزارت فرهنگ اسرائیل بخش عمده این هزینه‌ها را تأمین می‌کنند، به طوری که شهرداری تل‌آویو حدود ۵ میلیون دلار و شهرداری اورشلیم نزدیک به ۳ میلیون دلار مشارکت دارند. مابقی از طریق اسپانسرهای خصوصی و درآمد غرفه‌ها پوشش داده می‌شود. هزینه‌های جانبی مانند تبلیغات و امنیت نیز به این مبالغ افزوده می‌شود.

حزیدی‌ها علیه لیبرال‌ها، این قسمت، نمایشگاه کتاب!

نمایشگاه‌های کتاب در اسرائیل با واکنش‌های متفاوتی از سوی گروه‌های مختلف جامعه مواجه می‌شوند. جامعه لائیک عموماً از این نمایشگاه‌ها به عنوان نماد آزادی بیان و فرصتی برای گفت‌وگوی بین فرهنگی حمایت می‌کنند، هرچند برخی از آنان به محدودیت‌های احتمالی برای ناشران فلسطینی یا تأثیر عربی انتقاد دارند. از سوی دیگر، بخش‌هایی از جامعه مذهبی ازنودکس و حزیدی به دلیل مخالفت با محتوای سکولار یا ضد دینی برخی کتاب‌ها، این رویدادها را زیر سؤال

در پنج سال اخیر تنها ۱۰ تا ۱۵ درصد از درخواست‌های ناشران

فلسطینی برای حضور در نمایشگاه‌های کتاب رژیم پذیرفته شده است. این در حالی است که ناشران عبری‌زبان بدون هیچ مانعی امکان مشارکت دارند

می‌برند و در مواردی حتی تظاهراتی علیه حضور ناشران سکولار ترتیب داده‌اند، اگرچه ناشران مذهبی خود در نمایشگاه حضور فعالی دارند. جامعه عرب اسرائیلی نیز موضوعی دوگانه دارد؛ برخی نویسندگان و ناشران عرب از این فرصت برای معرفی فرهنگ فلسطینی استفاده می‌کنند، در حالی که بسیاری دیگر به دلیل سیاست‌های اسرائیل، حضور در نمایشگاه را نوعی عادی‌سازی می‌دانند و از آن اجتناب می‌کنند. راست‌گرایان ملی مذهبی نیز اگرچه از اصل نمایشگاه حمایت می‌کنند، اما بر حذف کتاب‌های ضد صهیونیستی یا تأثیر نویسندگان چپ‌گرا تأکید دارند و در مواردی فشارهایی برای لغو حضور ناشران عربی اعمال کرده‌اند. این تقابل هانمایشگاه کتاب را به میدانی برای برخورد گفتمان‌های سیاسی و فرهنگی در اسرائیل تبدیل کرده است، به طوری که هر گروه با خوانش خاص خود از این رویداد فرهنگی، موضعی متفاوت اتخاذ می‌کند.

مشکلات فلسطینی‌ها در یک نمایشگاه نژادپرستانه!

بررسی گزارش‌های موثق نشان می‌دهد که در هر دو نمایشگاه کتاب اورشلیم و تل‌آویو، ناشران و نویسندگان فلسطینی با محدودیت‌های سیستماتیک مواجه هستند. براساس داده‌های جمع‌آوری شده توسط سازمان‌های حقوق بشری، در پنج سال اخیر تنها ۱۰ تا ۱۵ درصد از درخواست‌های ناشران فلسطینی برای حضور در این نمایشگاه پذیرفته شده است. این در حالی است که ناشران عبری‌زبان بدون هیچ مانعی امکان مشارکت دارند. سه سال قبل نمایشگاه اورشلیم از حضور ۷ ناشر فلسطینی مستقر در کرانه باختری جلوگیری کرد و در نمایشگاه تل‌آویو نیز کتاب‌های عربی با ساخت‌گیری‌های امنیتی مواجه شدند. شهرداری تل‌آویو سالانه حدود ۲ میلیون دلار برای تبلیغات نمایشگاه هزینه می‌کند، اما هیچ بودجه‌ای برای معرفی ادبیات فلسطینی اختصاص نمی‌دهد. این سیاست‌ها به وضوح تبعیض‌آمیز بوده و با استانداردهای بین‌المللی آزادی فرهنگی در تناقض است.

سخن آخر

قرار است کتاب و حوزه فرهنگ باعث نزدیکی آدم‌ها به یکدیگر شود، این مسئله در تاریخ به وفور دیده شده است. در همه نقاط دنیا، وقتی اهالی فرهنگشان با هم دیدار دارند یا مراسم و رویدادی برگزار می‌شود، حداقل سعی در حفظ ظاهر دارند و می‌کوشند از هنر پلی بسازند که بر اشتراک آن‌ها تأکید کند، حالا حتی اگر نیات پشت سرش خیلی هم جالب نباشد! بنابراین شما ببینید یک رژیم سیاسی چقدر می‌تواند نژادپرست باشد که رویداد فرهنگی‌اش را هم به محلی برای آپارتاید فرهنگی تبدیل کند!